

Promluva při předání Ceny Paměti národa paní Věře Roubalové

(My jsme to nevzdali, Praha - Žofín, 8.5.2010)

Dobrý večer, dámy a pánové,

dnes Evropa vzpomíná vítězství nad nacismem. Ale po porážce nacismu tady zůstalo ještě jedno jeho nebezpečné dvojče: sovětský komunismus. Nacisté se těm nejhorším věcem v mnohém učili právě od ruských komunistů: monstrprocesy, koncentrační tábory, vyhlazování celých skupin lidí, přesídlování lidí, jedna státostrana, všudypřítomná policie - s tím začínal ruský komunismus. A u nás se komunismus dostal k moci krátce po válce, jistě také vlivem velmocenské hry nebo politiků, kteří podceňovali tuto tvář odvěkého ruského imperialismu. Ale nesmíme zapomenout na to, že u nás se komunisté dostali k moci také dvířky demokracie, která nebyla schopna si vážít sama sebe a nebyla schopná se dostatečně bránit. Možná také i v důsledku toho, že někteří lidé demokracii nepředstavovali dost věrohodně, že ta demokracie v mnohém nebyla dost sociálně citlivá, a proto to měli komunisté tak lehké - to je veliké poučení pro dnešek: Ti, kdo demokracii a svobodu využívají jenom pro svůj vlastní prospěch, ji činí nevěrohodnou, poškozují ji a nemohou se divit, když lidé pak nejsou ochotni ji bránit a postavit se za ni.

Když skončily hrůzy stalinismu, tak po ruské okupaci, když vyprchaly iluze o tom, že komunismus může být někdy spojen s demokracií, tak českoslovenští komunisté ukázali ještě jinou tvář, rafinovanější: Ten takzvaný "normalizační režim" nestál už na teroru jako v 50. letech, ale na nepsané smlouvě mezi mocí a občany: Jestliže občané se nebudou hlásit o svá práva, jestliže občanům bude pro plné talíře jedno, že není v zemi duchovní svoboda, jestli jim bude jedno, že se k moci dostávají nejhorší z lidí, tak jim stát zajistí základní sociální jistoty a bude tolerovat mnohé: že se nezaměstnanost skryje za flákání v práci, že si lidé budou moci trochu rozkrádat z vlastnictví, které patří všem a nikomu, a potom odjedou na chalupy a tam budou tiše polohlasem nadávat na všechny a na všechno. Tahle ta smlouva vedla ke strašné korupci nejen hospodářské, ale především mravní. Myslím, že ten normalizační režim tak narušil morální páteř naší společnosti - možná daleko více než jiná objektivně tvrdší období. A mnohé pozůstatky téhle té doby zůstávají v myslích a postojích lidí ještě dnes víc, než jsme si ochotni připustit.

My dnes touhle tou cenou vzpomínáme na lidi, kteří nepřistoupili na tuto smlouvu. Na lidi v disentu - ať to byl politický disent, kde nejvýznamnější bylo hnutí Charta 77, VONS, nebo kulturní disent - bytové semináře, samizdaty, nebo náboženský disent - podzemní církve a všechny aktivity, které tehdejší režim zapovídal. Tito lidé si zaslouhují úctu nejen za to, že byli vystaveni šikanám, ale že mnohdy byli vystaveni neporozumění ze strany mnoha lidí okolo nich, kteří si kladli otázku: Proč si tyto lidé pro tak abstraktní hodnoty, jako je svoboda, pravda a čest, kazí život? A chtěli bychom dnes vzpomenout především na ženy mezi nimi, ať už to byly ženy, které byly v prvních řadách tohoto odporu, anebo ty, které tiše a nenápadně vytvářely lidské zázemí těm, kdo v těch prvních řadách byli. Dneska děkujeme všem a paní Roubalová zastupuje všechny tyto lidi - a sama si přála, aby tak to bylo chápáno - ty, o jejichž jménech mnozí ještě nevědí a přesto nás zavazují. On to nebyl zápas o politickou moc, to byl zápas o mravní charakter naší společnosti, našeho národa. Ten zápas, který pokračuje dál, protože i dnes musíme se snažit rozlišovat, odpovědně volit - a to nejen při volbách - a především předávat tyto hodnoty také mladé generaci. Paní Roubalová, gratuluji vám a děkuji vám - my jsme to nevzdali a nesmíme to vzdát ani nyní ani v budoucnu.